

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

*Кудрявцева О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Штучний інтелект дає можливість реалізувати моделі адаптивного навчання, що базуються на таких навчальних технологіях: метод експертних оцінок, відтворення комплексних освітніх систем, прикладне програмне навчання, мультиагентний підхід до вирішення завдань.

Цей підхід відкриває доступ до оптимізації та диференціації завдань і темпу, застосовуваних під час навчального процесу методів і форм роботи залежно від потреб, умінь і компетенцій учнів.

Крім можливостей, які стають доступними завдяки принципам адаптивно-персоналізованого навчання, можна виділити такі перспективні характеристики штучного інтелекту:

- позитивний вплив на розвиток соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу поряд з освоєнням актуальних умінь, пов'язаних із цифровим простором. Технології надають шанс вивчати матеріали в комфортних умовах, оскільки вибір часу та місця залишається за тим, хто навчається;

- зростання ефективності педагогічної діяльності, яке супроводжують економія часу, відчуття внутрішнього задоволення від використання досягнень науково-технічного прогресу, перехід на вищий рівень професійного розвитку;

- забезпечення взаємодії та виконання функції об'єднання суб'єктів освітніх відносин та їхнього оточення під час навчання;

- здійснення своєчасного і продуктивного контролю, а також аналітичного оцінювання результатів навчального процесу, що тягне за собою активізацію адміністративно-управлінських відділів освітніх установ, які спрямовують зусилля на збільшення ефективності управління ресурсами, що навчають, гарант соціальної захищеності та підтримку педагогічної ланки поряд із соціальними групами, які мають потреби, і тих, хто навчається;

- поліпшення системи планування та управління навчальними ресурсами, а також створення узгоджених освітніх програм на різних рівнях - від локального до міжнародного;

- підтримання великої різноманітності та мінливості використовуваних у процесі навчання форматів, методів і технік, для чого орієнтиром багато в чому слугують схильності, ступінь підготовки та розвитку тих чи інших навичок учнів;

- розроблена автоматизована процедура спостереження і контролю за дотриманням встановлених правил на іспиті або іншому форматі атестації учнів, відома як прокторинг;

- посилення безпеки та забезпечення підконтрольності потенційних ризиків цифрових технологій на основі Інтернету речей - концепції мережі передавання даних між пристроями, що виключає обов'язкову участь людини при виконанні деяких операцій;

- аналітична діяльність із можливістю прогнозування, що дає змогу всім сторонам освітнього процесу проводити взаємне оцінювання навчально-методичних матеріалів, власної готовності до ознайомлення з ними та успішного засвоєння, а також відповідності застосовуваних ресурсів вимогам внутрішнього й зовнішнього середовища в особі тих, хто навчається, і гіпотетичних роботодавців;

- один із різновидів технологій штучного інтелекту націлений на організацію навчального процесу в такий спосіб, щоб установа виконувала

коригувальну функцію під час зіткнення з девіантними формами поведінки та займалася популяризацією ідеї правильного способу життя серед студентів. Подібні інноваційні цифрові засоби іменуються як технології «підштовхування»;

- платформи гібридної інтеграції як сукупності програмних продуктів, що дають змогу користувачам створювати, захищати та розпоряджатися інтеграційними потоками, що з'єднують сервіси та сховища даних, унаслідок впровадження застосунків із бізнесу в освітнє середовище сприяють гібридному поширенню хмарних систем у навчальному просторі;

- надання автоматизації анімаційних процесів шляхом перетворення статичних зображень у рухомі форми;

- вивільнення часового ресурсу в усіх учасників освітніх відносин від виконання шаблонних дій, що відкриває додаткові можливості для проведення актуальних наукових досліджень та ретельного освоєння цифрових навчально-методичних ресурсів.

Крім позитивних моментів використання штучного інтелекту в системі освіти, слід позначити очевидність факту, згідно з яким долучення сучасної освітньої системи до штучного інтелекту, який стрімко розвивається, містить у собі низку загроз щодо ефективної побудови навчального процесу і збереження благополуччя всіх суб'єктів.

Найбільшу кількість побоювань викликають такі категорії факторів ризику:

- виникнення своєрідної залежності від технологій, на тлі чого може відбуватися виражене зниження когнітивних і творчих здібностей деяких учнів;

- відсутність узгодження етичних принципів щодо повсюдного впровадження штучного інтелекту в освітньому просторі, що висуває проблему забезпечення конфіденційності, використання даних учасників

навчального процесу, підзвітності та приховування відомостей щодо застосування технологій і неможливості здійснення контролю над ними;

- безпідставність і поверховість суджень штучного інтелекту в галузі психологічного знання та емоційних станів, що пов'язано з нездатністю технологій до сприйняття великого спектра соціально-психологічних форм взаємодії та висловлюваних людиною внутрішніх почуттів;

- зниження або зовсім повна відсутність комунікації за межами віртуального світу, що негативно впливає на ефективність діяльності більшої частини освітніх суб'єктів;

- погіршення показників робочої пам'яті через зміни, пов'язані з діяльністю мозкових структур і зумовлені незвичним суттєвим обсягом навантаження на психічний стан.

Отже, одного боку, штучний інтелект має набір безперечних переваг, серед яких – ідеї персоналізації навчання, вільний доступ до даних із численних джерел, їхня перевірка й аналіз із застосуванням передового інструментарію - машинного навчання і прогностичної аналітики. Надані можливості можуть розкрити багатообіцяючий потенціал інноваційних технологій в освітньому просторі вищої школи, у зв'язку з чим їхнє використання запустить трансформацію системи освіти, торкнувшись усіх учасників освітніх відносин. З іншого боку, незважаючи на бурхливий розвиток і перспективи штучного інтелекту, деякі вельми серйозні проблеми, як і раніше, залишаються невирішеними і супроводжуються безліччю ризиків. Головні виклики зачіпають проблему цифрової рівності, дотримання етичних аспектів, виникнення залежності від технологій і безперервного підвищення кваліфікації.